

برنامه سالانه زیر سایه کرونا

© عفت امین الرعايی میمنی، مدیر دبستان بانو خضری، کاشان

← اگرچه از روزهای اول شیوع ویروس کرونا معلمان با ایجاد گروه‌هایی در فضای مجازی سعی کردند چراغ تدریس و آموزش را روشن نگه دارند و دانش‌آموزان نیز مطالب درسی را از این طریق، دنبال می‌کردند، اما این روش‌ها جای تدریس در مدرسه را برای دانش‌آموزان پر نکردند. برخی از دانش‌آموزان نیز به دلیل نبود دسترسی به امکانات لازم، از درس‌های خود عقب ماندند. در عین حال، هنوز اختلاف نظر بر سر برگزاری کلاس‌های حضوری یا مجازی پابرجاست و آموزش و پرورش، به‌عنوان نهاد تصمیم‌ساز، نتوانسته است نقطه پایانی بر این دوگانگی باشد.

اگر تا سال گذشته بر سر شیوه‌های آموزش، محتوای درسی، شکل تعامل با کودک و نوجوان، عدالت آموزشی، کنکور و نحوه پذیرش دانشگاه‌ها دعوا بود، امسال موضوع به باز یا بسته‌بودن مدرسه‌ها تقلیل یافته و همچنان برای این پرسش که «آیا اصولاً دانش‌آموزان و معلمان باید سر کلاس درس حضور پیدا کنند یا خیر»، پاسخ قطعی و روشنی وجود ندارد. پژوهش حاضر با هدف بررسی چالش‌های برنامه سالانه مدرسه‌ها در شرایط آموزش مجازی در ایام کرونا انجام شده است.

کرونا و مشکلات به وجود آمده

انتشار ویروس کرونا و تعطیلی اجباری آموزش‌ها و سوق دادن مدرسه‌ها به سمت آموزش غیرحضوری در اواخر سال گذشته و تداوم آن در سال تحصیلی جاری، به مجموعه نظام آموزشی و در کنار آن معلمان و دانش‌آموزان شوک وارد کرد. با آغاز سال تحصیلی جدید، اولیا که نگران سلامت فرزندان خود بودند و تمایلی به بازگشایی مدرسه‌ها نداشتند، تدریس در سامانه شاد و فضای مجازی را به حضور دانش‌آموزان در مدرسه ترجیح می‌دادند. با وجود این، برخی از والدین بر این باورند که آموزش غیرحضوری برای دانش‌آموزان ابتدایی کارایی چندانی ندارد و با توجه به شرایط خاص دوره ابتدایی، اغلب والدین نمی‌توانند آن‌گونه که باید در فراگیری درس‌ها به فرزندان خود کمک کنند.

شبکه شاد تنها مسیر رسمی آموزش مجازی دانش‌آموزان در آموزش و پرورش شناخته می‌شود؛ شبکه‌ای نوپا که بعد از وقفه‌ای طولانی در زمینه آموزش مجازی، با آمدن کرونا رونمایی شد و از اواخر سال تحصیلی گذشته مورد استفاده قرار گرفت. در سال تحصیلی جدید، در این شبکه پیشرفت‌هایی بسیار نسبت به گذشته حاصل شد. با وجود این، همچنان دانش‌آموزان با مشکلاتی مواجه هستند که بخشی به اینترنت و برخی به مشکلات نرم‌فزاری وابسته‌اند.

برخی خانواده‌ها درباره مشکلات این شبکه می‌گویند، با وجود ارائه برخی سرویس‌ها مانند پخش زنده، به محض ارسال پیام، ارتباط قطع می‌شود. همچنین، چون دریافت فیلم از طریق این شبکه به‌سختی انجام می‌شود،

برخی معلمان فیلم‌ها را در شبکه اجتماعی دیگری به اشتراک می‌گذارند. برخی از خانواده‌ها نیز هنوز نسبت به رایگان نبودن واقعی اینترنت شاد گله دارند و معتقدند با وجود تبلیغات بسیار در این مورد، بابت استفاده از شاد باید به‌طور مداوم بسته اینترنتی خریداری کنند.

نابرابری

به‌رغم ادعای مسئولان وزارت بهداشت که در ابتدای شیوع این بیماری عنوان کردند کووید-۱۹ فقیر و غنی نمی‌شناسد و این ویروس همه جامعه را یکسان و یک‌شکل مبتلا می‌کند، مدرسه‌های خصوصی نشان دادند در پیشگیری از این بیماری، برتری با آن است که امکانات و دسترسی بیشتری به لوازم ایمنی دارد. مدرسه‌های غیردولتی

دائمی و برگزاری کلاس‌های زیر پنج نفر، بخشی از خلأهای امنیتی هستند که مدیران این مدرسه‌ها برای حفظ امنیت جسمی دانش‌آموزانشان ارائه داده‌اند.

در مقابل، مدرسه‌های دولتی هنوز برای خرید مواد ضدعفونی‌کننده مانند آب ژاول، سرانه‌ای از وزارت آموزش و پرورش دریافت نکرده‌اند و همچنین نتوانسته‌اند کلاس‌های شلوغ خود را با امنیت کامل زوج و فرد کنند. این تفاوت معنادار حتی در آموزش مجازی هم خودش را نشان می‌دهد، چرا که اغلب مدرسه‌های غیردولتی خود را با سایت‌های آموزشی مدرن به‌روز کرده و استفاده از شاد را به حضور و غیاب محدود کرده‌اند، در حالی که مدرسه‌های دولتی توانایی پرداخت هزینه طراحی چنین سایت‌هایی را ندارند.

ارائه راهکار برای حل چالش‌ها

مدرسه‌ها همچون مکان‌ها و مؤسسات بهداشتی، درمانی و امنیتی، باید در همه شرایط و موقعیت‌ها فعال باشند. معنی مفهوم فعال بودن هم تنها در تشکیل کلاس‌های درس در داخل مدرسه‌ها نیست، بلکه آنچه باید فعال و فعال‌تر شود، جریان یادگیری ترکیبی (برخط و برون خط) در همه‌وقت و همه‌جاست. از این رو، شعار «مدرسه فعال است و تعطیل نیست» به‌عنوان شعار ملی آموزش و پرورش ایران در شرایط بحران‌های ملی و جهانی، بسیار ضروری است، چرا که وقتی این شعار سرلوحه و سرخط تصمیم‌گیران می‌شود، همه ذی‌نفعان و دست‌اندرکاران مدرسه، اعم از معلمان، دانش‌آموزان، والدین، مدیران صف و ستاد و نیز همه کارشناسان، دانش‌گرا و پژوهشگران، برای یک جهاد آموزشی و تربیتی بسیج و مهیا می‌شوند و رخوت و بی‌انگیزگی و بهانه‌جویی از آنان و از سیستم آموزش رخت برمی‌بندد.

۱) توجه و آموزش برخط و برون خط همه ذی‌نفعان و دست‌اندرکاران مدرسه‌ها (مدیران، معلمان، دانش‌آموزان و والدین)، متناسب با مسائل پیش‌روی مدرسه‌ها (تغذیه دانش‌آموزان در مدرسه، بودجه مدرسه،

ضدعفونی کردن مدرسه، رعایت فاصله فیزیکی در مدرسه، بهزیستی روانی و عاطفی دانش‌آموزان، نحوه رفت‌وآمد دانش‌آموزان، خدمات مدرسه‌ای، حضور و غیاب دانش‌آموزان، ثبت نام دانش‌آموزان و...) به‌صورت جدی صورت پذیرد.

۲) به مدیران مدرسه‌ها، با توجه به واقعیات محیط داخل و خارج مدرسه، از بعد آموزشی، تربیتی، اداری و مالی اختیارات لازم داده شود. علاوه بر این، کلاس‌های آموزش حضوری در دوران کرونا، به‌ویژه در روستاها و مناطق عشایری، با رعایت پروتکل‌های بهداشتی تشکیل شود.

۳) زیرساخت‌های یادگیری الکترونیکی، اعم از سخت‌افزاری و نرم‌افزاری و نیز مکان و فضای مناسب، برای استفاده مدیران و معلمان در مدرسه‌ها (در تمام ساعات حضور آن‌ها در مدرسه) فراهم شود. در این راستا، ایجاد کانال‌های آموزشی برای معلمان به‌منظور تعامل با همدیگر و طرح مشکلات آموزشی و ایده‌های نو نیز می‌تواند برای مواجهه با شرایط موجود مؤثر باشد.

۴) دسترسی به اینترنت رایگان در سراسر کشور برای دانش‌آموزان و معلمان، به‌ویژه مناطق غیربرخوردار و روستایی، فراهم شود.

۵) برنامه درسی حوزه‌های یادگیری دوره‌های تحصیلی ابتدایی، و متوسطه‌های اول و دوم، ناظر بر اقتضات و شرایط کرونایی، با تأیید شورای آموزشی و مدرسه، تعدیل شود.

۶) نحوه آموزش و تنظیم فعالیت‌های جریان یادگیری از طریق رویکرد آموزش ترکیبی شامل آموزش‌های حضوری و غیرحضوری (مجازی) در دوران کرونا و پساکرونا، به‌عنوان یک سیاست کلان در دستور کار قرار گیرد و سازوکارهای مناسب برای اجرای اثربخش آن در نظام آموزشی فراهم شود.

۷) آموزش‌های تکمیلی ارتقای دانش و ادراک معلمان از آموزش و پرورش مجازی، از طریق دوره‌هایی که با همکاری خود معلمان در زمینه‌های گوناگون از قبیل طراحی تکالیف و فعالیت‌های یادگیری، مدیریت کلاس مجازی و ارزشیابی پیشرفت تحصیلی تشکیل می‌شود، مورد توجه قرار گیرند.